

**AANZETTEN TOT
EEN MEERJARENPLAN 2011-2015**

**Letteren
in de wereld
van vandaag
en morgen.**

Vlaams
Fonds
voor de
Letteren

Juni 2010

‘De legendes rechtzetten.

Dát is het recht en de plicht van de creatieve mens.’

HUGUES PERNATH

Het Vlaams Fonds voor de Letteren is een jonge organisatie die zich toelegt op een respectabele kunstvorm: de literatuur in al haar genres en verschijningsvormen. Tijdens de eerste tien jaar van zijn bestaan heeft het vFL op stabiele en succesvolle wijze zijn doelstelling nagestreefd: ‘de Nederlandstalige letteren en de vertaling in en uit het Nederlands van literair werk in de brede zin van het woord ondersteunen en daardoor bijdragen tot de verbetering van de sociaaleconomische positie van auteurs en vertalers’. Die doelstelling is een permanente opdracht, waarvoor het vFL intussen 23 verschillende subsidievormen heeft ontwikkeld. Uit onze bijgestuurde werking blijkt dat onze keuzes voor de regelingen en de instrumenten effectief en activerend zijn. Deze goede dingen voortzetten is dan ook de basisopdracht. Maar de omstandigheden waarin het vFL werkt, veranderen fel. De maatschappij vergrijsst, is multicultureler, wordt oppervlakkiger, digitaliseert, globaliseert. Deze aanzetten tot een nieuw meerjarenplan getuigen van een sterke ambitie om deze uitdagingen als kansen te zien, in dienst van een vitale literatuur, haar schrijvers en haar lezers.

Zijn missie getrouw wil het vFL de creativiteit van Vlaamse schrijvers zo goed mogelijk steunen. Beurzen verstrekken is daarbij een kerntaak. Maar het vFL zal ook het cultureel ondernemerschap in de sector bevorderen, bijvoorbeeld door expertise en vorming aan te bieden. Dat zal schrijvers en illustratoren sterker maken, zodat ze kunnen ingaan op de inhoudelijke en zakelijke uitdagingen van hun vak.

In de letteren zijn er nog weinig vanzelfsprekendheden. Lezen en schrijven zijn gedematerialiseerd. Nieuwe media boren een nieuw publiek aan en doen nieuwe literaire praktijken ontstaan. De hoeveelheid schrijvers en boeken, ook in vertaling, overdondert de handel en de lezers. Niet eerder in de geschiedenis hebben we zo gemakkelijk zoveel kunnen lezen.

Die wonderlijke vermenigvuldiging levert meer vragen dan antwoorden op. Bovendien staan de relaties tussen de betrokkenen op losse schroeven. Lezers, boekhandelaars, uitgevers, schrijvers, tijdschriftenmakers, journalisten ... weten niet altijd meer wat ze aan elkaar hebben. Daardoor zal het belang van het vFL als marktcorrigerende instantie de komende jaren alleen maar toenemen. We bereiden ons hierop voor door een nieuw beleid te ontwikkelen, bijvoorbeeld rond non-fictie, e-literatuur, een literair managementbureau of een instrumentarium ter ondersteuning van boekhandels.

Het vFL zet zich in voor een vitale literatuur die een onderdeel vormt van de cultuur, de economie en de samenleving. Ons kompas blijft gericht op kwaliteit en professionalisering. Als die richting nauwgezet gevolgd wordt, levert dat meer aandacht op voor onze schrijvers en hun werken, zowel in binnen- als buitenland. Met hernieuwde inzet zal het vFL zijn netwerk efficiënt inzetten en actief op zoek gaan naar partners. De promotie van onze schrijvers in het buitenland en een resultaatgericht vertaalbeleid krijgen daarbij voorrang. Omdat we ons bewust zijn van de waarde van literatuur, zullen we met onze aanpak ook bijdragen tot een positieve beeldvorming rond de sector. We zullen die rol nadrukkelijker spelen en samenwerkingsverbanden aangaan om onze plannen te realiseren.

1 — 2000–2009: het vFL heeft het verschil gemaakt

1 Vlaams Fonds voor de Letteren

Het Vlaams Fonds voor de Letteren (vFL) steunt de Nederlandstalige letteren en de vertaling in en uit het Nederlands van literair werk in de brede zin van het woord. Op die manier helpt het de sociaaleconomische positie van Vlaamse auteurs en vertalers te verbeteren. Zijn beleid is gericht op de ondersteuning van creatie, productie, presentatie en omkadering. Hiertoe verstrekt het vFL subsidies, informatie en documentatie. Het organiseert en financiert ook projecten, samenwerkingsplatforms en andere initiatieven in binnen- en buitenland, en promoot Vlaamse literatuur over de grenzen.

2 Een sterkere positie van auteurs en vertalers

Het vFL heeft in totaal 23 subsidievormen, van stimuleringsbeurzen voor debutanten over werkbeurzen voor auteurs, productiesubsidies voor uitgevers en subsidies voor literaire tijdschriften en manifestaties, tot vertaalsubsidies voor buitenlandse uitgevers.

Maar het vFL plaatst ook voortdurend structurele federale thema's mee op de agenda, die de sociaaleconomische positie van auteurs en vertalers kunnen versterken, zoals de leenrechtvergoeding en het sociaal statuut van de kunstenaar. Het maakte een honorarium voor auteurs tot voorwaarde bij subsidies voor uitgevers, boekhandelaars ... En het vFL is de initiatiefnemer van de Vlaamse Auteursvereniging (vAV) als belangenorganisatie van auteurs en vertalers.

3 Nieuw beleid speelt in op behoeften en veranderingen in het letterenveld

Het vFL speelt in op de behoeften en veranderingen in het letterenveld. Zo omarmde het in 2001 de strip als literair genre. Het bouwde zijn stripbeleid jaar na jaar verder uit, met een steeds zichtbaarder resultaat. Er kwamen regelingen voor werkbeurzen en productiesubsidies, en in 2006 werd gestart met een buitenlandbeleid voor strips.

Van de belangrijkste Vlaamse kunstenaars, denkers of politici bestaan nauwelijks of geen gedegen biografieën. Om het biografiegenre in Vlaanderen te activeren, ontwikkelde het vFL daarom, naast de bestaande regeling voor schrijversbiografieën, een biografieregeling voor Vlaamse culturele iconen.

Het vFL staat ten dienste van de Vlaamse literatuur en wil dan ook de uitgave van het oeuvre van klassieke Vlaamse auteurs mee mogelijk maken. Sinds enkele jaren ondersteunt het vFL de editie en de publicatie van het verzameld werk van Louis Paul Boon. In de toekomst wil het vFL extra middelen aanwenden om ook andere oeuvreprojecten te ondersteunen.

Inspeland op actuele ontwikkelingen lanceerde het vFL in 2008 een nieuw subsidiebeleid e-literatuur, voor vernieuwende projecten die literatuur combineren met digitale media.

Sinds 2002 heeft het vFL een proactief buitenlandbeleid en zet het met projecten Vlaamse schrijvers, illustratoren en stripauteurs mee op de internationale cultuurkaart. Veelvuldige persoonlijke contacten met buitenlandse uitgevers en vertalers uit het Nederlands resulteren in steeds meer vertalingen.

4 Debutantenbeleid leidt tot vernieuwing

Het vFL vindt het belangrijk om beloftevolle debutanten te ondersteunen. Voor de stripauteurs is de drempel om te debuten nog hoger. Zij kunnen een startbeurs aanvragen om aan hun eerste album te werken. Daarnaast krijgen beginnende Vlaamse literaire vertalers intensieve begeleiding van het vFL en het Expertisecentrum Literair Vertalen (ELV). Naast financiële ondersteuning organiseren ze ook vertaalworkshops en hebben ze men-

toraatsprojecten opgezet, waarin debutanten begeleid worden door een ervaren vertaler.

5 Motor van professionalisering

Het BoekenOverleg, een initiatief van het vFL, verzamelt alle relevante organisaties die betrokken zijn bij het boek. Zij stemmen hun werking op elkaar af en werken aan gemeenschappelijke actiepunten.

Het vFL doet voortdurend aan deskundigheidsbevordering van alle actoren in het boekenveld, van auteurs tot uitgevers en vertalers. Het organiseert workshops en seminars; het geeft informatie op maat aan auteurs, binnen- en buitenlandse uitgevers, boekhandelaars. Op die manier vangt het vFL het gebrek aan een steunpunt Letteren op.

6 Verankering in de sector

Het vFL, een Vlaamse Openbare Instelling (vOI) en het eerste autonome cultuurfonds, heeft een centrale plaats in het netwerk van de letteren. Het vFL staat in het veld, tussen en bij alle actoren in het letterenlandschap. Het treedt op als een alerte, volwaardige gesprekspartner in het literaire veld, als een natuurlijke leider van een bewustmakings- en professionaliseringsproces. Verwezenlijkingen worden niet afgedwongen met subsidies, maar steunen op een brede expertise, een servicegerichte houding en een algemeen gewaardeerde objectieve en constructieve werking.

De expertise en de up-to-date informatie worden ruim gedeeld met de literaire actoren, verstevigen hun knowhow en professionaliteit en introduceren werkbare oplossingen. De directe contacten met beleid en overheidsdiensten worden vertaald in dienstverlening aan de sector. Ze maken het ook mogelijk belangrijke thema's voor de sector op de agenda te plaatsen en te houden.

7 Vertrouwen

Het vFL geniet het vertrouwen van alle actoren in het Vlaamse literaire veld, maar ook van het beleid. Al enkele jaren kan het rekenen op extra opdrachten in het kader van het Internationaal Cultuurbeleid. Er wordt samengewerkt met het collega-fonds in Nederland en met de Nederlandse Taalunie. Sinds 2009 is het Vertalershuis verhuisd naar Antwerpen en neemt het vFL dat onder zijn hoede. En sinds het najaar van 2008 voert het vFL een boekhandelsregeling in opdracht uit, waarbij boekhandelaars een A-label kunnen krijgen. Dat geeft hen recht op gratis exemplaren van titels die productiesteun ontvingen van het Kunstendecreet of het vFL, en recht op steun voor literaire activiteiten in de boekhandel.

8 Letteren in beweging

Het letterenveld is voortdurend in beweging. Daar speelt het vFL op in door constant de eigen regelingen te evalueren, onder de loep te nemen en waar nodig te verfijnen, nieuwe regelingen uit te denken en in te voeren, telkens inspeland op nieuwe trends of noden. Het vFL organiseert en coördineert ook regelmatig open denk- en discussiemomenten om bepaalde ontwikkelingen te bespreken, probleemoplossend te werken, aanzetten te geven tot nieuwe regelingen of projecten te ontwikkelen.

9 Vlaamse letteren internationaal

In het tienjarige bestaan van het vFL is de promotie van Vlaamse literatuur in het buitenland een steeds belangrijker rol gaan spelen. Sinds 2002 voert het vFL een actief buitenlandbeleid, met als inzet vertalingen van Vlaamse auteurs te genereren en werk van Vlaamse illustratoren en stripauteurs in het buitenland te laten publiceren. Het accent ligt daarbij op drie kerntalen, het Frans, het Duits en het Engels, maar steeds meer komen ook andere taalgebieden aan bod.

Het vFL voert een proactief buitenlandbeleid, waarbij het geëvolueerd is van subsidieloket vóór 2002, tot ‘aanbieder’ vandaag. Daarbij staat de kwaliteit steeds voorop, zowel van de boeken die vertaald worden, als van de uitgevers en de vertaling. Het vFL promoot ook de vertaling van poëzie, klassiekers en niet voor de hand liggende literatuur. Ook prentenboeken

en graphic novels krijgen aandacht. Het vFL zet in de eerste plaats in op buitenlandse uitgevers met promotie- en marktpotentieel. Het controleert systematisch de kwaliteit van vertalingen die verschijnen met vFL- steun en begeleidt waar nodig de vertalers.

10 Toenadering tot andere beleidsdomeinen

Het literaire veld mag geen eiland zijn. Het vFL hecht daarom veel belang aan de interactie met organisaties uit andere beleidsdomeinen. Zo is er een samenwerking op economisch vlak met Flanders Investment en Trade (FIT), is er regelmatig overleg met de onderwijssector (Canon) en de academische wereld, en is er aandacht voor welzijn, onder meer via het stimuleren van de publicatie van kwaliteitsvolle kinderboeken. Het vFL overlegt ook met het Agentschap Kunsten over een mogelijke synergie met theater en beeldende kunsten, en hecht veel belang aan erfgoed, door de dialoog aan te gaan met het Letterenhuis, door auteursgenootschappen te ondersteunen, en via zijn subsidieregeling voor de editing en de productie van oevrewerken.

2 — 2011–2015: prioritaire werkdomeinen

1 Letteren helpen creëren en produceren

De letterensector is ingebed in een economische infrastructuur van ondernemingen die zich richten op creatie, (re)productie, presentatie en verspreiding van het cultuurproduct 'literatuur'. Het delicate evenwicht tussen economie en cultuur wordt op de proef gesteld door enkele markt-factoren die de economische aspecten naar voren schuiven.

Het betere literaire fictieboek en andere economisch zwakkere maar cultureel waardevolle minderheidsgenres zoals poëzie, essayistiek, theaterliteratuur en literaire klassiekers, komen in de verdrukking. Dat is een gevolg van de industrialisering en de globalisering van de boekensector met het toenemende belang van bestsellers, de druk op de marges vanuit inkoopconcentraties, de dalende prijsperceptie bij de consument die de vraagprijs drukt, de verkorting van de levenscyclus van een boek en de sterke groei van het titelaanbod.

Het vFL werkt marktcorrigerend – vooral aan de aanbodzijde – dankzij regelingen en initiatieven die de creatie en de (re)productie van de (economisch) bedreigde kwaliteitsliteratuur en cultureel waardevolle boekproducten actief ondersteunen. Het vFL wil in de nabije toekomst het volledige literaire aanbod coveren, inclusief kwaliteitsvolle literaire non-fictie.

Makers ondersteunen

→ **Actie 1** auteurs ondersteunen

Het vFL zal de werkbeurzen voor literaire auteurs, illustratoren en strip-auteurs voortzetten. Werkbeurzen worden voor een jaar toegekend en bieden een auteur de financiële ruimte om kwalitatief hoogstaand literair werk te schrijven. Het vFL streeft ook naar continuïteit voor de auteurs (een vorm van trajectontwikkeling) door beurzen voor twee of drie jaar toe te kennen en door het beschermingsprincipe, waarbij een auteur die minimaal vier eenheden ontvangt, het volgende jaar verzekerd blijft van minimaal drie eenheden.

Het algemene principe is investeren in de diepte, waarbij doelgericht grotere beurzen worden toegekend aan een kleinere groep auteurs. Het vFL wil het cofinancieringssysteem met het Nederlands Letterenfonds behouden en daarnaast een cofinancieringsovereenkomst afsluiten met het Nederlandse Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst (FBKVB) voor werkbeurzen voor illustratoren en stripauteurs. De werkbeurzen worden in principe tweejaarlijks geïndexeerd.

Naast beurzen voor auteurs kent het vFL ook beurzen toe voor biografen. Die gaan afwisselend naar biografieën over toonaangevende Vlaamse auteurs of letterkundigen, en over cultureel of historisch waardevolle personen.

→ **Actie 2** vertalers ondersteunen

Het vFL stelt een kwalitatieve verschraving van het aanbod vertalingen vast. Er wordt te veel uit dezelfde taal- en genrehoek uitgegeven. De uitdaging bestaat erin om dit aanbod open te trekken naar literatuur uit nieuwe taalgebieden. Ook naar nieuwe genres is er vraag. Vertalers binnen de huidige genres moeten blijvend ondersteund worden, maar daarnaast is het nodig om de projectbeurzen vertalers uit te breiden tot kwaliteitsvolle non-fictie en graphic novels, analoog met het Nederlands Letterenfonds.

Het vFL zal aansluiting zoeken bij het recente initiatief van het Nederlands Letterenfonds om waardevolle literaire teksten uit de buitenlandse literatuur onder de aandacht te brengen van Nederlandse en Vlaamse uitgeverijen, en vertaling aan te moedigen via vertaal- en productiesubsidies. Het uithangbord is de website www.schwob.nl.

Het vFL wil helpen om het beroep van literair vertaler aantrekkelijker te maken. Belangrijk is de organisatie van een Vlaams-Nederlandse literaire vertaalopleiding op academisch niveau. In het vertaalpleidooi 'Overigens schitterend vertaald' (een initiatief uit 2008 van het vFL, het ELV, de Nederlandse Taalunie en het Nederlands Letterenfonds) werd gepleit om de culturele en economische waardering voor literair vertalen te vergroten. Het in het voorjaar van 2010 ontwikkelde Nederlands-Vlaamse uitvoeringsplan moet zo snel mogelijk operationeel worden.

Het vFL streeft ernaar dat de Vlaamse literair vertaler een gelijkwaardige positie krijgt voor vertaalopdrachten van Nederlandse uitgevers. Het vFL wil dat de Vlaamse literair vertalers zich voldoende bewust zijn van de Noord-Nederlandse taalnorm, maar hoopt tegelijk dat de Zuid-Nederlandse varianten van de standaardtaal op middellange termijn meer ingeburgerd raken bij de Nederlandse uitgevers. Het vFL wil grensoverschrijdende netwerkmomenten met Nederlandse uitgevers en vertalers stimuleren, zoals de jaarlijkse literaire vertaaldagen in Utrecht. Het vFL speelt een actieve rol in het organisatiecomité van deze vertaaldagen en faciliteert en stimuleert de aanwezigheid van Vlaamse vertalers.

→ **Actie 3** jong talent ondersteunen

Het vFL vindt inzetten op jong literair talent belangrijk. Het wil de regeling voor stimuleringsbeurzen voor gedebuteerde auteurs voortzetten. Die ondersteunen beloftevolle auteurs van een literair debuut bij een professionele uitgeverij, om aan hun tweede literaire publicatie in boekvorm te werken.

Beginnende literair vertalers kunnen al vroeg in hun loopbaan steun ontvangen in de vorm van een stimuleringssubsidie. Die geeft hen de financiële slagkracht en extra motivatie om zich verder te bekwamen in het vak en zo hun positie op de literaire uitgeversmarkt te versterken. Daarnaast is er de ontwikkelingsbeurs voor beginnende Vlaamse vertalers, een initiatief van het ELV in samenwerking met het vFL. Dankzij deze beurs kunnen beginnende Vlaamse literair vertalers hun deskundigheid bevorderen en in het bijzonder hun kansen op toegang tot de Nederlandse uitgeversmarkt vergroten via een geïndividualiseerd leertraject.

Ook beginnende stripauteurs genieten steun van het vFL. Hun debuteertraject verschilt van dat van literaire tekstauteurs. Omdat de drempel voor de creatie en de publicatie van een stripalbum hoog is,

heeft het vFL al van bij de aanvang van zijn subsidieregeling startbeurzen voor stripauteurs ingesteld. In tegenstelling tot de andere genres, kan een beloftevolle stripauteur al een startbeurs ontvangen nog voor hij een stripalbum heeft gepubliceerd. Daarmee kan hij zijn eerste volwaardige stripalbum afwerken. In 2007 kwam daar een mentoraatswerking bij: de adviescommissie strips kan een stripauteur met een startbeurs koppelen aan een ervaren stripauteur. Die begeleidt de starter bij het maken van zijn eerste album, op basis van een coachingprogramma dat ze samen opmaken.

→ **Actie 4** non-fictiebeleid ontwikkelen en uitvoeren | NIEUW |

De actieve ontwikkeling van een letterenbeleid door het vFL, heeft de nood aan een gelijk(w)aardige ondersteuning van kwaliteitsvolle non-fictie duidelijk gemaakt. Het potentieel van non-fictieauteurs en hun werk blijft nog onbenut, zowel in binnen- als buitenland. De concentratie op beurzen voor onderzoeksjournalistiek en audiovisuele projecten door het Fonds Pascal Decroos, betekent dat de ondersteuning van Vlaamse non-fictieboekprojecten tot nu toe beperkt is. De regeling voor niet-periodieke publicaties in het Kunstendecreet is enkel gericht op de niche van algemene culturele en kunstkritische uitgaven.

In een consequent en volwaardig letterenbeleid mag kwaliteitsvolle, goed geschreven non-fictie niet ontbreken. Het genre biedt in binnen- en buitenland veel groeimogelijkheden. De nationale en internationale uitstraling van auteurs en uitgevers moet versterkt worden. De succesvolle export van kwaliteitsvolle Nederlandse non-fictie door het Nederlands Letterenfonds bewijst de internationale mogelijkheden van dit genre.

Het is belangrijk om het begrip 'kwaliteitsvolle non-fictie' duidelijk af te bakenen en te definiëren. Afstemming is noodzakelijk met andere betrokken instellingen, zoals het Nederlands Letterenfonds, het Agentschap Kunsten en het Fonds Pascal Decroos.

Er is behoefte aan ondersteuning en stimulering van kwaliteitsvolle non-fictie zowel voor de creatie (auteursbeurzen, vertalersbeurzen), de productie (uitgeverijen) en de distributie (boekhandel en bibliotheek) als voor de promotie in het buitenland in de vorm van vertaal- en productiesubsidies, auteursbezoeken, presentatie op buitenlandse vakbeurzen en internationale podia.

Kwetsbare literaire uitgaven mogelijk maken

→ **Actie 1** uitgevers stimuleren via productiesubsidies

Met de productiesubsidie stimuleert het vFL de productie van weinig commerciële, maar waardevolle en bijzondere publicaties van Nederlandstalig literair werk. Kwaliteitsuitgaven met een beperkt verkooppotentieel kunnen op die manier toch hun weg naar de markt vinden. Het vFL overweegt om deze subsidieregeling vanaf 2011 open te zetten voor de publicatie van vertalingen in het Nederlands (van poëzie en minder commerciële maar literair waardevolle literatuurgenres), als antwoord op de toenemende verschraling van het aanbod.

→ **Actie 2** literaire tijdschriften ondersteunen

Literaire tijdschriften kunnen kweekvijvers van literair talent zijn, ontwikkelingshaarden van nieuwe stromingen en reflectiekamers over het literaire en maatschappelijke heden en verleden. Ondanks hun literaire belang hebben de meeste tijdschriften te weinig lezers. Publieksbereik, een grotere aanwezigheid in openbare bibliotheken en de betere boekhandel, gerichte promotieacties in samenwerking met de vzw Culturele en Literaire Tijdschriften (CeLT), zichtbaarheid in de media en op digitale literaire fora ... dat zijn actiepunten voor 2011 en 2012. Economische leefbaarheid en literair-culturele relevantie zijn de spanningspolen van het subsidiebeleid. Dat is gebaseerd op de inhoudelijke kwaliteit, de haalbaarheid, het publieksbereik en de functie vervulling van de literaire tijdschriften.

De ontwikkelingen in het landschap van literaire tijdschriften in Vlaanderen en Nederland en de noodzaak van een beleid voor elektronische tijdschriften vereisen een duidelijke beleidsvisie voor eind 2010. Die zal ontwikkeld worden in overleg met het Nederlands Letterenfonds, de Nederlandse Taalunie en de literaire tijdschriften. Zo nodig zal het vFL nieuwe (elektronische) exploitatiemodellen, andere redactiemodellen en ondersteuningsinstrumenten stimuleren en ontwikkelen. Een betere aansluiting bij het literaire middenveld, doelgerichte creatiestimulansen en een verbetering van de distributie en promotie van de tijdschriften zijn blijvende aandachtspunten.

→ **Actie 3** de vinger aan de pols voor digitale publicatievormen | NIEUW |

Het vFL zal de ontwikkelingen rond het boek en andere vormen van digitalisering van literatuur nauwlettend volgen. Het Fonds wil deze digitale publicatievormen gericht stimuleren en ondersteunen binnen dezelfde basiscriteria als voor het gedrukte product.

De digitalisering brengt technologische ontwikkelingen op gang die het businessmodel in de literaire sector grondig zullen veranderen. De invloed op het productieproces van het gedrukte product wordt dag aan dag zichtbaarder. De mogelijkheden van printing-on-demand worden nog volop onderzocht en zullen de beschikbaarheid en de dienstverlening van de boekhandel en de bibliotheek sterk beïnvloeden. Het luisterboek is nog niet echt doorgebroken in Vlaanderen, in tegenstelling tot bijvoorbeeld in Duitsland en Frankrijk. Voor de doorbraak van het e-boek is het wachten op een technische standaard, sluitende oplossingen voor piraterij-exploitatie, uitgevers die investeren in aanbod en overeenstemming over de exploitatie van de auteursrechten in dit nieuwe product.

De evoluties in de informatie- en communicatietechnologie (ICT) veranderen de manier waarop we literatuur maken, verspreiden, bewaren en eraan participeren. Dankzij de digitale technologie krijgen meer mensen toegang tot media waarmee ze zelf kunnen publiceren, informatie en kennis opdoen en die delen via netwerken. Om de gebruiker uitzicht te bieden op kwaliteit in deze exponentieel groeiende hoeveelheid digitale informatie, zijn er nieuwe vormen van ontsluiting en 'toeleiding' nodig. 'Toeleiden' houdt in: de gebruiker op een kritische manier de weg wijzen.

Digitaal publiceren leidt tot een wezenlijk andere manier van denken en organiseren. Het uitgangspunt is niet langer de klassieke creatie-productie-distributie-consumptieketen van de papieren media met duidelijk afgebakende rollen, maar een flexibel model waarin deze verschillende functies gedifferentieerd en geïntegreerd worden.

Het vFL wil de vinger aan de pols houden door expertise op te bouwen en die maximaal uit te wisselen met uitgevers en andere betrokkenen, en wil samen met hen dit nieuwe werkveld exploreren. Voor de hand liggende externe onderzoekspartners zijn BOM Vlaanderen / Archipel, het Nederlands Letterenfonds, de cel e-cultuur van het departement CJSM, de kunstesteunpunten, de erfgoedsector en op Europees niveau de databank Europeana. Het vFL is stakeholder in het Vlaams e-boekplatform (VEP) en zal daar de inhoudelijke component centraal stellen. Het zal aansluiting zoeken bij de Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren

(DBNL) om dubbel werk te vermijden en om de positie van de Vlaamse letteren te versterken.

Digitalisering biedt nieuwe mogelijkheden tot blijvende beschikbaarheid, vlottere bereikbaarheid en betere ontsluiting van literair werk op voorwaarde dat dit gekaderd wordt in duurzame ondernemingen en organisaties. Projecten die inzetten op digitale verspreiding zullen steeds gescreend worden op die duurzaamheidseisen, op publiekswerking, respect voor de auteursrechthebbers en samenwerking met relevante partners uit de sector. Centraal staat de literaire kwaliteitseis; techniek blijft steeds een middel.

Het vFL wil experimenten bevorderen, auteurs en Vlaamse uitgeverijen bewustmaken, knowhow ter zake verspreiden. Het vFL steunt inhoudelijk en vormelijk vernieuwende projecten met digitale media. Niet zozeer het medium en de technologie staan daarbij centraal, wel de vernieuwende manier waarop ICT wordt ingezet. Het vFL legt het accent op innovatieve projecten die kwaliteitsvolle literaire creatie realiseren in een digitale omgeving. Het vFL zal productieondersteunende subsidie-regelingen openstellen voor niet-gedrukte producten van professionele uitgeverijen en media-aanbieders.

De professionalisering van auteurs en vertalers bevorderen

→ **Actie 1** auteurs en vertalers informeren over zakelijke aspecten

De toegenomen economische impact van de uitgeverijen en boekdistributiepunten maakt de positie van de zwakste economische partij – de auteur en vertaler – kwetsbaarder. De auteur is meer geconcentreerd op het ‘maken’ dan op het ‘vermarkten’ van zijn kunst en heeft onvoldoende kennis van de zakelijke aspecten die met het schrijverschap verbonden zijn.

De auteur moet meer een cultureel ondernemer worden, die zijn creativiteit rendabel kan maken en zich administratief, fiscaal en sociaal-rechterlijk optimaal kan informeren en organiseren.

Een transparante, eenduidige regelgeving over het sociaal statuut van de scheppende kunstenaar, over fiscaliteit en over auteursrechten is een basisvoorwaarde. Het vFL verwijst hierbij maximaal door naar instanties, zoals het Kunstenloket, VAV, RVA, RSZ, RVP en de belastingdiensten. Het vFL attendeert overheidsdiensten ook op lacunes, behoeften en anachronismen.

→ **Actie 2** cultureel ondernemerschap van auteurs en vertalers stimuleren

Van individuele kunstenaars wordt meer initiatief verwacht om eigen inkomsten te verwerven: ze moeten hun literaire creativiteit in diverse vormen beter exploiteren en afgeleide (winstgevende) activiteiten ontwikkelen. Hun rol wordt met andere woorden verruimd van pure kunstenaars naar exploitanten van hun kunstenaarschap. Het vFL heeft hierbij de opdracht auteurs bewust te maken, een faire vergoedingsregeling af te dwingen als subsidievoorwaarde, de ontwikkeling van een bemiddelingsbureau voor auteurs en organisatoren voor te bereiden en de presentatiemogelijkheden van auteurs te verruimen.

2 Letteren helpen verspreiden

De rol en de impact van klassieke kwaliteitsbewakers zoals de overheid (onderwijs, openbaar bibliotheekwerk, academisch onderzoek) en de media verkleint. De lezer heeft nog nooit zoveel keuze en vrijheid gehad en plaatst verdieping niet noodzakelijk boven ontspanning. Literatuur lezen vergt tijd, geld, (lees)competentie en concentratie in concurrentie met een media- en vrijetijdsaanbod dat steeds uitgebreider en laagdrempeliger wordt.

Literair waardevolle projecten moeten financieel gesteund worden en kunnen rekenen op extra promotiemogelijkheden in de kwaliteitsboekhandel, openbare bibliotheken, media en onderwijs. Boekhandels moeten aangemoedigd worden om te investeren in een kwaliteitvol aanbod, keuzebegeleiding, informatie en zichtbaarheid van auteurs en titels die buiten de mainstream vallen.

Distributie helpen verbeteren

→ **Actie 1** de boekhandelsregeling verder ontwikkelen | **NIEUW** |

De regeling voor A-boekhandels moet verder gedifferentieerd worden. Nu omvat die het aanbieden van gratis boekexemplaren uit de productiesubsidieregeling en het subsidiëren van literaire activiteiten in de boekhandel. Maar het is belangrijk dat de boekhandelaar ook beschikt over voldoende informatie en productkennis van het literair en cultureel waardevolle boek. Tegelijk moet overwogen worden om de regeling uit te

breiden naar andere cultureel belangrijke genres, zoals poëzie, vertaalde poëzie of essayistiek.

Het vFL wil de mogelijkheden onderzoeken van een promotiecampagne voor het literaire boek buiten de mainstream. Op deze manier wordt ook de consument geïnformeerd over kwaliteitsvolle literaire en culturele publicaties, wat de vraag bij de boekhandel doet toenemen. Voor deze campagne zal het vFL samenwerken met het IVA Kunsten & Erfgoed, de Vereniging Vlaamse Boekverkopers (vVB), Stichting Lezen, de Openbare Omroep en mediabedrijven.

- **Actie 2** een goede verspreiding van de kwaliteitsvolle auteursstrip stimuleren

Het vFL wil de verspreiding van de kwaliteitsvolle auteursstrip of 'graphic novel' naar stripspecialzaken en boekhandels bestuderen en stimuleren. Informatieverschaffing, sensibilisering en doelgerichte ondersteunende acties zijn aangewezen actievormen.

- **Actie 3** de distributie van literaire tijdschriften bevorderen

Het vFL wil de positie van het literaire tijdschrift in het Vlaamse literaire landschap versterken en subsidieert daarom de vzw Culturele en Literaire Tijdschriften (CeLT) voor de ondersteuning van de collectieve distributie en de gemeenschappelijke promotie-initiatieven voor de tijdschriften. Literaire tijdschriften die vFL-subsidies ontvangen, krijgen de raad om aan deze acties deel te nemen. Het vFL wil de positie van CeLT nog versterken en de dienstverlening uitbreiden, door een onderzoek naar de exploitatiemogelijkheden van een centrale administratie, abonnementen-beheer en logistiek voor verkoop van losse nummers.

Ontmoetingskansen voor lezers verhogen

→ **Actie 1** ijveren voor meer aandacht voor literatuur in de media

Het vFL wil ijveren voor meer informatie en gedegen kritiek over het literaire aanbod op de Openbare Omroep en in de gedrukte media. Naast de commerciële actoren van het boekenvak (uitgevers, importeurs, boekhandels, Boek.be) moeten ook de Openbare Omroep en de gedrukte media een meer actieve rol spelen. Er moet gezocht worden naar vormen om de lezer beter te informeren over het kwaliteitsaanbod. Dat kan onder andere met een sterkere recensiecultuur. In de beheersovereenkomst van de vRT en in de doelgerichte subsidies voor de grafische mediabedrijven moeten doelstellingen opgenomen worden voor informatie over literaire en cultureel waardevolle boeken.

→ **Actie 2** overleg met lezersgerichte actoren in het literaire veld

Leesbevordering valt buiten de opdracht van het vFL, maar is wel een permanent aandachtspunt in een geïntegreerd literatuurbeleid. Overleg met Canon Cultuurcel, de bibliotheeksector en Stichting Lezen zijn dan ook belangrijk om de aandacht voor literatuur in het onderwijs en bibliotheken te stimuleren en informatie uit te wisselen met deze actoren. Concreet pleit het vFL om voor de collectievorming in bibliotheken ook culturele criteria te hanteren naast strikt kwantitatieve criteria.

→ **Actie 3** nieuwe presentatiemodellen voor literatuur stimuleren | **NIEUW** |

Het vFL wil de uitbouw en de professionalisering van literaire podia ondersteunen door een bemiddelingsbureau in het leven te roepen (zie 'Het literaire middenveld versterken', p. 29). Daarnaast wil het vFL in samenwerking met bibliotheken, cultuurcentra, uitgevers en boekhandels nieuwe presentatiemodellen voor literatuur ontwikkelen.

Zorg dragen voor bereikbaarheid van literair erfgoed

Een vitale hedendaagse literaire cultuur bestaat bij de gratie van het verleden. Daarom zijn een literair referentiekader en zorg voor het literaire erfgoed onontbeerlijk. Literair erfgoed verbindt historisch onderzoek en hedendaagse leescultuur.

→ **Actie 1** coördinatie en uitbouw van een canonbeleid | NIEUW |

Omdat het thema van de canon in Vlaanderen niet actief op de literaire agenda stond en het vFL dit maximaal als een gemeenschappelijk Vlaams en Nederlands project wenst te ontwikkelen, heeft het in 2008 alle betrokken literaire partners in Vlaanderen samengebracht. Dat overleg resulteerde in een algemeen onderschreven visietekst over het hedendaagse belang van de canon en het omgaan met ons literaire erfgoed. Na deze algemene visietekst moet er nu een concreet canonbeleid worden uitgetekend, dat de beschikbaarheid en de bereikbaarheid van het literaire erfgoed en de klassieke oeuvres verhoogt.

Het vFL wil de opdracht en de middelen krijgen om een hedendaags canonbeleid te coördineren, in overleg met alle Vlaamse en Nederlandse partners. De Vlaamse betrokkenen pleiten voor een genereuze invulling van een literaire canon die open en dynamisch is: teksten uit het Nederlandse taalgebied en uit de wereldliteratuur, uit alle genres en voor alle leeftijdscategorieën. Een literaire canon speelt een rol voor uiteenlopende doelgroepen met uiteenlopende verwachtingen, maar komt pas tot leven dankzij de unieke leeservaring en de keuzes van de individuele lezer.

De verdere studiefasen voor een canonbeleid zullen afgewerkt worden in een ruimere context van literair erfgoed en de relatie met onderwijs, wetenschapsbeleid en Nederland. Op basis daarvan worden de voorwaarden voor een centraal digitaal canonplatform onderzocht, met teksten en toepassingen voor lezers, onderwijs en onderzoek. In het Vlaams e-boekplatform moeten hiervoor ruimte en middelen voorzien worden.

→ **Actie 2** de regeling voor literaire oeuvres uitbreiden | NIEUW |

Van maar een handvol Vlaamse auteurs zijn de oeuvres al historisch geëditieerd en ontsloten voor een breed publiek. Het vFL heeft een geschikt instrumentarium ontwikkeld om zowel de editie als de publicatie van Vlaamse literaire klassiekers te ondersteunen en te stimuleren. Met het huidige budget kan er tot 2012 echter slechts één oeuvereject ondersteund worden. Er is nood aan en vraag naar een uitbreiding van deze regeling. Bovendien zou de editie van literair erfgoed niet enkel mogen kaderen in een cultuurbeleid, maar ook in een integraal literatuur-wetenschapsbeleid.

Het vFL streeft de editie en ontsluiting na van de oeuvres van belangrijke Vlaamse auteurs, uit verschillende tijds- en genrevakken, met een maximaal rendement voor de lezers, de literatuur en de gemeenschap. Het resultaat van een oeuvereject moet bereikbaar zijn voor de modale lezer en voor het onderwijs, en moet erop gericht zijn dat oeuvre opnieuw onder de aandacht te brengen en/of levend te houden.

Het vFL beschikt over een geschikt subsidie-instrumentarium. Editeur(s) en uitgever kunnen gezamenlijk een projectaanvraag indienen. Het vFL voorziet dan zowel een editiesubsidie als een productiesubsidie voor de uitgever. Als de papieren editie uitgeput is, moet de uitgever de beschikbaarheid verzekeren via printing on demand.

Met een adequaat budget kan het vFL zijn actieradius over editie en ontsluiting van literaire oeuvres gevoelig uitbreiden. Het kan projecten uitlokken bij relevante onderzoeksinstellingen en professionele uitgevers. De huidige ondersteuning van één groot editieproject (Louis Paul Boon) kan dan uitgebreid worden naar een permanente ondersteuning van meerdere grote en kleinere oeuverejecten.

→ **Actie 3** meer dynamiek binnen de auteursgenootschappen

Een auteursgenootschap mikt op de bekendmaking, de actualisering en de studie van de persoon en het werk van een Vlaams literair auteur. Het vFL stelt vast dat de auteursgenootschappen er vaak niet in slagen het kringetje van de eigen leden te doorbreken en de auteurs onder ruimere aandacht te brengen. Het moet uitgeklaard worden of auteursgenootschappen thuishoren bij het vFL, dat in eerste instantie inzet op literaire creatie, of eerder bij het Erfgoeddecreet.

Het vFL wil auteursgenootschappen een grotere bekendheid geven in het literaire veld en het erfgoedveld. Hiervoor moet samengewerkt worden met bestaande literaire organisaties en archiefinstellingen.

→ **Actie 4** een digitaal archiveringsbeleid voor literaire tijdschriften |NIEUW|

De (digitale) archivering van de Vlaamse literaire tijdschriften verloopt momenteel erg traag en versnipperd. De huidige situatie waarbij individuele tijdschriften zelf erg uiteenlopende initiatieven nemen is niet wenselijk. Bestaande initiatieven als de Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland (BLTVN) – voor de titelomschrijving – en Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren (DBNL) – voor het aanbieden van full text – werken versplinterd en volgens onduidelijke criteria.

In 2012 moet er een gestructureerd archiveringsbeleid op de rails staan en een inhaalbeweging begonnen zijn voor de digitalisering van de Vlaamse literaire tijdschriften. Het vFL heeft niet de ambitie om dit archiveringsbeleid volledig zelf vorm te geven en uit te voeren, maar wil voor deze opdracht op zoek gaan naar een partner met expertise in archivering, digitalisering en ontsluiting. Synergie met het Vlaams e-boekplatform is ook hier een aandachtspunt.

Het vFL wil het overleg hierover opstarten met alle betrokken actoren: het Letterenhuis, De Vlaamse Erfgoedbibliotheek, het Openbaar Bibliotheeknetwerk, tijdschriftenredacties, DBNL, BLTVN, Nederlandse partners, de academische wereld... Samen moet een inventarisatie gemaakt worden van de behoeften en de inhoudelijke en technische pijnpunten, zoals methodes voor titelbeschrijving en het regelen van de auteursrechten.

3 Letteren helpen verspreiden in het buitenland

De Nederlandstalige boekenmarkt staat open voor vertalingen (ruim ¼ van het Nederlandstalige titelaanbod) en meer specifiek voor literaire en culturele producten uit het buitenland. Buitenlandse auteurs zijn geregeld te gast in Vlaanderen en Nederland en krijgen ruime aandacht in de media. Literaire vertalers in het Nederlands bieden hoge kwaliteit. Deze open houding tegenover import via vertalingen geeft Nederlandse en

Vlaamse uitgevers een grote bekendheid in het buitenland en een positieve uitgangspositie om hun eigen producten onder de aandacht te brengen. De permanente begeleiding van en waardering voor de vertalers uit het Nederlands en de actieve aanwezigheid op de buitenlandse vakbeurzen vormen een belangrijke basis om het buitenlandbeleid verder uit te bouwen.

Vertaalcultuur bevorderen

De kern van het vFL-buitenlandbeleid is en blijft een vertaalbeleid. Het vFL wil dit verder uitbouwen via een proactief plan met resultaatgerichte initiatieven om het huidige vertaalbeleid te bestendigen en uit te breiden naar nieuwe markten en taalgebieden.

De versterking van de buitenlandcel en de nieuwe regelingen en methodieken om literair werk van Vlaamse auteurs te promoten, leverden al duidelijke resultaten op. Jaarlijks groeit het aantal subsidieaanvragen van buitenlandse uitgevers en dus het aantal vertalingen van Vlaamse titels. Een verhoging van het subsidiebudget dringt zich op als we deze groei niet willen afremmen. Tegelijk moet de selectieprocedure verscherpt worden om gericht te groeien en niet willekeurig.

Een proactief buitenlandbeleid houdt meer in dan subsidies verlenen. Het vFL moet zijn netwerk kunnen blijven versterken en met auteurs en vertalingen doelgericht aanwezig zijn op internationale evenementen. Het vFL moet niet alleen vertegenwoordigd zijn op vakbeurzen in Frankfurt, Bologna, Londen en Parijs, maar ook op prospectie gaan naar vakbeurzen in nieuwe markten binnen en buiten Europa. Vakbeurzen in groeiemarkten veroveren langzaamaan een vaste plek in de agenda van de rechtenbeheerders (uitgevers en literaire agenten). Het wordt een bijkomende uitdaging om kwaliteitsvolle vertalers naar de talen van deze groeiemarkten te vinden.

→ **Actie 1** groei in groeiemarkten van de vertalingen uit het Nederlands |**NIEUW**|

Het vFL wil zijn werking verruimen en heeft daartoe al fundamenteen gelegd. Proza, poëzie, kinder- en jeugdboeken en strips zijn gelijkwaardige genres met een eigen vertegenwoordiging en een specifieke werking. Theaterteksten verdienen meer aandacht. Non-fictie, een nog onontgonnen genre, moet het plaatje vervolledigen. Voor elk genre moeten eigen

antwoorden worden geformuleerd rekening houdend met de verschillende problematieken en marktmogelijkheden.

Het accent van het vFL-buitenlandbeleid lag steeds op drie kerntalen: het Frans, het Duits en het Engels. De vertalingen in die kerntalen en occasionele promotie in andere Europese landen leidden ook tot vertalingen in andere talen. Deze gerichte aanpak moet nu worden uitgebreid naar nieuwe doeltalen en -landen binnen en buiten Europa. Het vFL wil in de eerste plaats inzetten op de Spaanstalige markt, op Scandinavië, het Midden-Oosten en Turkije. Op middellange termijn moet onze aandacht ook gaan naar het Verre Oosten: India, Japan, China en Korea. In de beleidsperiode 2011–2015 wil het vFL die focuslanden prospecteren en er voor eind 2015 de eerste vertalingen voortbrengen.

Om de stap naar de groeimarkten voor te bereiden, zal het vFL de literatuurmarkt van deze landen in kaart brengen. Een optimale afstemming met het Internationaal Cultuurbeleid Vlaanderen en het Nederlands Letterenfonds is gewenst, net als met de Nederlandse Taalunie, lectoraten Nederlands, Vlaamse vertegenwoordigers en de Belgische ambassadeurs ter plaatse. Afhankelijk van het land of van de opportuniteit zal samengewerkt worden met de Nederlandse of Franstalige collega-instellingen. Als Vlaamse en Nederlandse uitgevers al een nieuwe markt verkend hebben, zal ook op hun expertise een beroep worden gedaan.

Concreet komt er per prioritaire regio een marktonderzoek, een strategisch plan, prospectiereizen en -ontmoetingen, beursbezoeken, een brochure in de desbetreffende taal, projecten en promotionele activiteiten.

→ **Actie 2** de diverse subsidieregelingen buitenland verfijnen

Het vFL voorziet, naast vertaalsubsidies, productiesubsidies en subsidies voor prentenboeken, ook promotiesubsidies voor de presentatie van vertaalde titels. De verschillende regelingen moeten geëvalueerd worden op hun marktcorrigerende doelstelling. Onderzocht moet worden welke rol meer marktgeoriënteerde titels kunnen vervullen bij uitgevers om openingen te creëren voor moeilijkere titels. Per genre en per markt zal er op maat gehandeld worden.

→ **Actie 3** deskundigheidsbevordering van vertalers uit het Nederlands

Goede vertalingen van oorspronkelijk Nederlandstalig werk zijn erg belangrijk. Voor specifieke genres als kinder- en jeugdliteratuur, strips en theater, wil het vFL zich, in overleg met het ELV, extra inspannen om de kunde van de vertalers te vergroten.

→ **Actie 4** Vertalershuis verder ontwikkelen | NIEUW |

Het Vlaams Vertalershuis verhuisde in januari 2009 naar Antwerpen en kwam onder het beheer van het vFL. In twaalf maanden groeide de bezetting van 45 % naar ruim 85 %. Het vFL staat voor de uitdaging om de plaats en het belang van het Vertalershuis in boekenstad Antwerpen en binnen Cultuur Vlaanderen te bestendigen.

Vanaf 2011 gaat het vFL voor een maximale bezetting van 100 %, jaar na jaar. Bovendien wil het de activiteiten van het Vertalershuis uitbreiden. Meer plaatsen voor vertalers behoort tot de mogelijkheden.

Het Vertalershuis Antwerpen moet tegen 2015 een spilplaats/ oriëntatieplaats zijn voor vertalers uit het Nederlands. Acties moeten systematisch persaandacht krijgen. In de eerste plaats nationaal, later graag ook buiten de grenzen.

Een aparte webstek, een eigen brochure en een promotiecampagne op de Frankfurter Buchmesse en andere relevante plekken kan de promotie voor het Vertalershuis stimuleren. Toetreden tot het Europees netwerk van vertalershuizen is een eerste doel.

→ **Actie 5** een geïntegreerd residentiebeleid ontwikkelen | NIEUW |

Door auteurs en vertalers kansen te bieden om in alle rust aan hun oeuvre te werken, nieuwe indrukken op te doen en andere culturen te leren kennen, worden de kansen op een veelzijdig, internationaal en vernieuwend creatief eindproduct vergroot. Vlaanderen moet daartoe (buitenlandse) auteurs en vertalers ontvangen en zijn eigen auteurs en vertalers gericht uitzenden, in een open kader dat ruimte biedt voor kennismaking en ontmoetingen met de Vlaamse respectievelijk internationale literaire scene, maar ook individuele ruimte om indrukken en ervaringen te vergaren voor het eigen werk.

De huidige residentiewerking is losgekoppeld van de buitenlandswerking van het vFL omdat de feitelijke uitvoering in handen is van

Het beschrijf. Meer afstemming is nodig. Het is de ambitie van het vFL om residentiewerking te integreren in de internationale werking, en ook om grijze velden in te vullen. Een regeling voor auteursbegeleiding die buiten het vertaalbeleid valt, bijvoorbeeld wanneer een auteur uitgenodigd wordt in een land waar er geen boeken van hem of haar vertaald zijn, is een eerste stap in de aangegeven richting.

Een duidelijke definitie van residentiewerking en een verheldering over wie de kosten hiervoor draagt, zijn onontbeerlijk.

Vlaamse literatuur in het buitenland promoten

Het vFL wil de aandacht van de buitenlandse uitgevers grijpen en vasthouden met marktbespelende initiatieven. Grootsere en betere projecten, maar vooral gekaderd in een meerjarig actieplan. Het doel is te komen tot zichtbare resultaten en een netwerk waarop steeds verder gebouwd kan worden. Het vFL wil een zo groot mogelijke internationale markt bereiken met kwalitatieve literatuur uit Vlaanderen.

→ **Actie 1** de aanwezigheid van Vlaamse literaire auteurs op podia wereldwijd ondersteunen

Het vFL stimuleert de aanwezigheid van literaire auteurs op podia over de hele wereld. Het verleent daartoe ‘travel grants’, of een subsidie die de reiskosten vergoedt van auteurs die in het buitenland hun vertaalde werk promoten. Regelmatig werkt het vFL samen met festivals waar Vlaanderen gastland is, of waar er een programma met Vlaamse auteurs gepresenteerd wordt. Met het uitbreiden van de buitenlandwerking, en het actiever promoten van poëzie, strips en kinder- en jeugdliteratuur, wordt duidelijk dat die verschillende genres een eigen aanpak vereisen.

Ondanks de intensieve (economische) verwevenheid van de Nederlands-Vlaamse boekenmarkt, zijn er weinig auteurs te vinden op literaire podia over elkaars grenzen heen. Wederzijdse auteursbezoeken over de Belgisch-Nederlandse grens vallen buiten de focus van het buitenlandbeleid van het vFL, dat gericht is op de ondersteuning en de presentatie van vertalingen uit het Nederlands. Ook de regeling van Stichting Lezen voor auteurslezingen biedt geen adequaat antwoord op dit probleem.

Om de literatuurpromotie te stimuleren, wil het vFL meer aanwezig zijn op relevante **literaire podia** in het buitenland, ook in Nederland.

Het is de bedoeling om daarbij de auteurs in te zetten en per genre te bepalen welke podia in aanmerking komen. Bovendien wil het vFL een synergie zoeken met partnerorganisaties en met de andere kunstensectoren om grotere evenementen in het buitenland te kunnen bijwonen of organiseren. Samengevat moet het vFL de cruciale rol die relevante internationale literaire podia kunnen spelen in de promotie van de Vlaamse literatuur, ten volle uitspelen.

Met het Nederlands Letterenfonds zal het vFL blijven **samenwerken** om dit alles binnen een groter draagvlak te realiseren. Van de Belgische ambassades en de Vlaamse vertegenwoordigers worden financiële bijdragen verwacht, in het bijzonder voor grotere auteurspresentaties in de prioritaire landen. Voor Europese presentaties op niet-Europese bodem, in samenwerking met andere Europese literaire fondsen of met de andere kunsten in Vlaanderen, zal er een beroep gedaan worden op de Europese programma's.

Het vFL wil samen met het Nederlands Letterenfonds en de Nederlandse Taalunie de **Vlaams-Nederlandse uitwisseling** activeren. Er zijn dan ook financiële stimulansen nodig om de extra reis- en verblijfskosten en honoraria mee te dragen. Er is fundamenteel onderzoek nodig naar de drempels voor Vlaamse auteurs en uitgevers naar de Nederlandse markt.

Elk literair genre vraagt een eigen specifieke aanpak. Voor **fictie** in vertaling (voor volwassenen en jeugd) moet er telkens worden afgestemd met de uitgevers. Publiekspresentaties hebben een groter effect als ze het publicatieritme van de uitgevers volgen.

Voor **poëzie** kijkt het vFL naar het circuit van de internationale poëziefestivals. Daarnaast wil het meer artistiek vruchtbare ontmoetingsplekken tussen Vlaamse en buitenlandse dichters creëren. Het Vertalershuis in Antwerpen en vertaalworkshops zijn succesvolle initiatieven die verder zullen worden benut en gesteund.

Het werk van **stripauteurs en illustratoren** moet een plaats krijgen op festivals, in bibliotheken en in musea. Dat zijn plekken die het werk van de kunstenaar aan het publiek tonen en er een promotioneel programma rond bouwen van workshops, lezingen en dies meer.

Voor de promotie van **theaterliteratuur** richt het vFL zich op festivals en 'Stukkenmarkten'. Met tekstlezingen van de vertaalde toneelteksten kunnen regisseurs en dramaturgen de speelbaarheid ervan nagaan.

Naar analogie met de bestaande regelingen van het vFL voor alle literaire genres, zal ook gewerkt worden aan een promotieplan voor **non-fictie**.

→ **Actie 2** projecten opzetten voor de promotie van Vlaamse literatuur in het buitenland

Projecten zullen strategisch opgezet en opgevolgd worden met het oog op zichtbare resultaten op korte en lange termijn. Zij bevorderen de promotie van de Vlaamse literatuur en ondersteunen het vertaalbeleid.

Het vFL ziet een belangrijke ambassadeursrol voor vertalers in minder bereikbare taalgebieden. Het gaat om een uitbreiding of een nadere definiëring van de rol die ze nu al vervullen. Om analoog met de groei naar nieuwe markten voldoende professionele literaire vertalers te mobiliseren, zal het vFL workshops en andere initiatieven opzetten in samenwerking met het ELV, het Nederlands Letterenfonds en de lectoraten Nederlands.

Het vFL initieert zelf projecten om in eigen land bepaalde aspecten van de literatuur extra onder de aandacht te brengen, en om de Vlaamse literatuur op de wereldkaart te zetten. In 2008 nam het vFL een project-medewerker in dienst om deze groeiende opdracht te helpen dragen en ontwikkelen.

Aangezien subsidies vooral in het buitenland Vlaamse auteurs moeten introduceren en lanceren, is een opvolging van de buitenlandse promotie via projecten cruciaal. Als een auteur via subsidies (twee titels per uitgever per land) zijn weg eenmaal gevonden heeft naar een markt, is de klus nog niet geklaard. Promotie in samenwerking met de uitgevers blijft nodig om de inspanningen en de subsidies te laten renderen.

Projecten die in de vorige beleidsperiode resultaten boekten, moeten herhaald en gemaximaliseerd worden. De formules zijn al getest en hebben telkens vertalingen opgeleverd. Enkel door deze projecten te herhalen, kan er maximaal op dit succes voortgebouwd worden. Het gaat onder meer om:

- de promotie van Vlaamse dichters via vertalingen op Poetry International Web (PIW) en Lyrikkline;
- jaarlijkse beurzen voor illustratoren om het kinderboekenfestival in Bologna te bezoeken samen met een coach/mentor;
- jaarlijkse deelname aan het stripfestival in Angoulême;
- deelname aan het First Novel Festival in Boedapest samen met een debuterend auteur;
- deelname aan het theaterfestival in Avignon 2012 in samenwerking met het Schrijverspodium en de theatersector.

→ **Actie 3** tweejaarlijks een publishers tour voor buitenlandse uitgevers organiseren

Het vFL haalt buitenlandse uitgevers naar Vlaanderen voor een literatuurbad. Dat kan via individuele bezoeken, maar ook via publishers tours, waarbij een groep van een tiental mensen overkomt om uitgevers en auteurs te ontmoeten, instellingen als Stichting Lezen en Boek.be te leren kennen, boekhandels en literaire organisaties te bezoeken en lezingen bij te wonen over het Vlaamse boek. Dit gebeurt per genre, en er wordt gestreefd naar een zo breed mogelijk uitgeverspubliek, met uitgevers uit prioritaire landen.

In 2008 organiseerde het vFL een eerste succesvolle publishers tour voor kinder- en jeugduitgevers. In 2010 volgt een tweede publishers tour voor diezelfde doelgroep en een eerste voor proza. Het vFL wil dat om de twee jaar doen gezien de grote behoefte en de enorme impact.

→ **Actie 4** groei van de buitenlandwerking stimuleren via nieuwe projecten |NIEUW|

Zoals aangegeven wil het vFL de buitenlandwerking sterk verruimen. Na prospectie in de nieuwe markten, zal het nodig zijn om er projecten op te starten of deel te nemen aan bestaande projecten of beurzen. Zonder een goed georganiseerde aanwezigheid kan een markt niet veroverd worden. Heel wat collega-organisaties als het Nederlands Letterenfonds, maar ook Vlaamse uitgevers, hebben al stappen gezet in deze landen. Het is daarom aangewezen om met hen samen te werken aan initiatieven. Enkele voorbeelden daarvan zijn:

- bezoek en acties vakbeurzen in o.a. Madrid, Buenos Aires, Istanbul en Abu Dhabi, samen met het Nederlands Letterenfonds;
- bezoek aan de boekenbeurs van Tokyo, samen met Vlaamse uitgevers en de Belgische vertegenwoordiging in Japan;
- promotie van Hindi-vertalingen van kinderboeken in India op de boekenbeurs in New Delhi, met uitgever A&A Book Trust e.a.;
- podiumpresentaties van vertaalde auteurs in Madrid, in samenwerking met het Nederlands Letterenfonds, de Vlaamse vertegenwoordiging in Spanje en plaatselijke literaire organisaties.

4 De letterensector versterken

De letterensector is de laatste jaren tegen een versneld tempo aan het professionaliseren. Organisaties als Boek.be, de vAV, Stichting Lezen, de bibliotheeksector en andere steunen de actoren in het literaire veld. Ook de ontwikkeling van organisaties in het literaire middenveld en professioneel opgezette literaire manifestaties met een groot publieksbereik bieden een ontwikkelingsplatform voor verdere professionalisering. Daarbij staan betere afstemming, synergie en cross-overs met andere disciplines centraal.

Het literaire middenveld versterken

Het literaire middenveld is een verbindingsfactor tussen de literaire creatie en de lezer. De actoren in het literaire middenveld verzorgen de verspreiding, de ontwikkeling en de presentatie van literatuur in al haar genres. Ze zijn gericht op dienstverlening, zingeving en belangenbehartiging.

Naast de creatie en de productie van literatuur is het belangrijk dat de literaire producten een (lezers)publiek vinden. Organisaties in het literaire middenveld zijn van cruciaal belang om literatuur te presenteren, de lezer/bezoeker te informeren, over literatuur te reflecteren, nieuwe literaire vormen te stimuleren...

→ **Actie 1** het literaire middenveld hergroeperen | NIEUW |

Literaire organisaties worden momenteel via uiteenlopende subsidiekanalen gesubsidieerd. Naast de vFL-subsidies, zijn er subsidies voor literaire organisaties in het kader van het Kunstendecreet (Behoud de Begeerte als kunstencentrum, Passa Porta als werkplaats), nominatum in de begroting (Poëziecentrum, Strip Turnhout), en via uitbestede opdrachten (residentiewerking van Het beschrijf). Dit leidt in de praktijk tot een gebrekkige afstemming en een onproductieve inzet van de (beperkte) middelen voor letteren.

Het vFL wil een overkoepelend beleid rond het literaire middenveld aansturen. Dat is een keuze voor efficiëntie en een waarborg voor een geïntegreerd beleid. Een bundeling van die middelen zal de beoordeling, de aansturing en opvolging, de samenwerking en de synergie tussen de

organisaties versterken en verbeteren. Het vFL dringt er bij de Vlaamse overheid op aan om de bestaande middelen voor literaire organisaties te hergroeperen en ze onder te brengen in één loket dat ze in de vorm van subsidies herverdeelt.

Het vFL maakt in 2010 een volledige inventaris op van de organisaties en projecten die via verschillende regelingen van de Vlaamse gemeenschap geheel of gedeeltelijk voor literaire activiteiten gesubsidieerd worden. In 2011 zal een gefaseerd stappenplan gepresenteerd worden om deze subsidiestromen te integreren in een gecoördineerd letterenbeleid. In overleg met de minister worden een tijdsfad en een invoeringsplan afgesproken voor de integratie van deze organisaties en projecten en de toewijzing of herschikking van de financiële middelen. De start van de volgende meerjarige subsidieperiode in het Kunstendecreet (2013) lijkt hiervoor het ideale beginpunt.

→ **Actie 2** het oprichten van een bemiddelingsbureau | NIEUW |

Er is een groeiende behoefte aan een non-profitintermediair die enerzijds de belangen behartigt van schrijvers die deelnemen aan een publieke literaire activiteit, en anderzijds de organisatoren in het veld kan stimuleren tot een groter professionalisme van hun activiteiten en tot een beperking van de administratieve lasten. Dit vergt een vorm van promotie voor de Vlaamse auteurs naar organisatoren, niet naar het publiek. Het voorbeeld van sss in Nederland, voluit de Stichting Schrijvers School Samenleving, werkt daarbij inspirerend.

In Vlaanderen laat Stichting Lezen zich in met gesubsidieerde auteurslezingen. Het vFL inventariseert samen met de vAV, Stichting Lezen, LOCUS en Canon Cultuurcel de praktijk van de lezingen en de niet ingevulde behoeften. Daarbij wordt bekeken welke rol een bemiddelingsbureau kan spelen om deze initiatieven beter op elkaar af te stemmen: hoe kunnen de bemiddelaarsrol en de subsidie voor lezingen op elkaar afgestemd worden met een zo laag mogelijke administratieve last voor de organisatoren en de auteurs. Ook het werken aan een redelijke vergoeding voor en een inhoudelijke waardering van lezingen is een aandachtspunt voor auteurs en organisatoren, net als de inhoudelijke kwaliteitscontrole ervan.

→ **Actie 3** literaire organisaties en literaire manifestaties ondersteunen

Het vFL-beleid wil het literaire middenveld en de professionele werking van literaire organisaties ondersteunen. Het uitgangspunt is kwaliteit. Kwaliteit verwijst naar inhoudelijke sterkte maar evenzeer naar aandacht voor durf, vernieuwing en ondernemerschap. In de werking van literaire organisaties en manifestaties ligt de nadruk nog te eenzijdig op de presentatiefunctie. Het vFL wil ook inzetten op andere functies en investeren in de verdieping en verrijking van creatie, ontwikkeling, reflectie en dienstverlening in het literaire middenveld. Bovendien wil het voldoende diversiteit in het literaire middenveld waarborgen, van zowel aanbieders, doelgroepen en genres als ingezette instrumenten.

Het vFL wil de literaire cultuur en scène maximaal ondersteunen om een dynamisch literair veld te creëren. Het wil een bondgenoot en aanspreekpunt zijn voor literaire organisaties. Via creatieve samenwerkingsverbanden wil het de literaire cultuur in Vlaanderen volop laten bloeien en zo de achterstand van het literaire middenveld ten opzichte van andere kunstensectoren geleidelijk wegwerken.

Het vFL wil in de volgende beleidsperiode de werking van literaire organisaties verder professionaliseren, zodat ze gelijke ontwikkelingskansen krijgen als organisaties in andere kunstensectoren. Dit vraagt meer middelen. Bovendien wil het vFL literaire organisaties meerjarige ondersteuning kunnen bieden.

Ook literaire manifestaties ontvangen steun van het vFL. Voor de nieuwe beleidsperiode wordt extra ingezet op manifestatiereeksen en literaire tournees. Het vFL wil investeren in kwalitatieve bovenlokale literaire manifestaties en organisatoren aanmoedigen om ze op meerdere plekken te tonen. Voorts wil het meerjarige subsidies toekennen aan grote literaire manifestaties.

→ **Actie 4** de positie van de letteren binnen de kunsten versterken | **NIEUW** |

Het Kunstendecreet beoogt een integrale aanpak van alle kunstuitingen. Literatuur werkt nu noodgedwongen in de marge. Vernieuwing in de kunsten komt vaak voort uit een kruisbestuiving tussen disciplines. Literatuur zou een vanzelfsprekende plaats moeten kunnen innemen naast theater, film, dans, performance, beeldende kunsten... Door de schotten tussen de subsidieregelingen lijkt het erop dat de literatuur (als

artistieke discipline) momenteel niet volwaardig kan deelnemen aan deze kruisbestuiving.

De kunstensectoren kenden de voorbije tien jaar een sterke financiële groei. De budgettaire groei in de letterensector is opmerkelijk lager dan in de andere sectoren. Het vFL pleit voor een verhoging van de middelen voor literatuur om op gelijke voet te komen met de andere kunstensectoren.

Het vFL engageert zich om mee te werken aan een positionering van de letteren in het Vlaamse kunst- en cultuurbeleid. Het samengaan van literatuur met theater, muziek en beeldende kunsten zal gestimuleerd worden. Het vFL wil de kruisbestuiving tussen letteren en andere kunsten bevorderen en wil professionele kunstorganisaties aanmoedigen om ook aandacht te hebben voor literatuur. Het vFL wil daarom in de volgende beleidsperiode organisaties die al gesubsidieerd worden voor hun werking (zoals cultuurcentra, bibliotheken en kunstencentra) de mogelijkheid bieden om projectsubsidies aan te vragen voor experimentele en vernieuwende literaire manifestaties. In hun professionele werking krijgt een creatief letterenluik goede kansen. En de expertise van deze organisaties in andere kunstdisciplines kan zorgen voor interessante kruisbestuivingen en ontwikkelingen op literair vlak.

Literatuur kan deel uitmaken van de werking van gesubsidieerde organisaties via het Kunstendecreet. Een goede afstemming tussen het Kunstendecreet en de vFL-subsidieregelingen is belangrijk, evenals kwaliteitsbewaking. Daarom vraagt het vFL dat de Beoordelingscommissies in het Kunstendecreet in dossiers met een literair luik deeladviezen zouden inwinnen bij de bevoegde Adviescommissies van het vFL.

→ **Actie 5** aandacht voor literatuur stimuleren op het niveau van het lokaal cultuurbeleid | **NIEUW** |

Bij een steekproef van de cultuurbeleidsplannen van enkele steden en gemeenten stelde het vFL een zeer beperkte aandacht voor literatuur vast. Het wil daarom modellen aanreiken die gemeentelijke instellingen en lokale verenigingen stimuleren om meer aandacht te hebben voor literatuur, ook buiten het kader van de openbare bibliotheek.

Een sterke, positieve informatieverschaffing over letteren

De letterensector heeft geen steunpunt. Een steunpunt heeft tot doel de behoefte aan omkadering van kunstenaars en de kunstensector in te vullen. Een steunpunt heeft drie basisfuncties: praktijkondersteuning, praktijkontwikkeling en beeldvorming en communicatie. Momenteel worden deze functies in de letterensector slechts gedeeltelijk ingevuld door de vAV, het Kunstenloket, het vFL en Boek.be. Het vFL wil deze steunpuntfuncties invullen en verder uitbreiden. Op deze manier wil het de ontwikkelingen in het letterenveld ondersteunen, analyseren en kritisch begeleiden.

→ **Actie 1** advies geven

Door de vele contacten, de opgebouwde knowhow over alle aspecten die de letteren aanbelangen, de beschikbaarheid van informatie en documentatie en de bereidheid tot samenwerking kan het vFL organisaties, individuen en beleidsinstanties ondersteunen met knowhow, praktijkervaring, internationale introducties ...

Bij gebrek aan een Steunpunt Letteren neemt het vFL een aantal opdrachten op om de literaire actoren te ondersteunen en klantgericht op te treden. Die worden deels ingevuld met de opgebouwde knowhow en bijscholing van de medewerkers. Dankzij de ingezette beweging naar professionalisering in de letterensector kan het doorverwijzen naar organisaties als de Vlaamse Auteursvereniging, het Kunstenloket, Boek.be ... Een permanente dialoog met deze instanties is nodig om de kwaliteit van de dienstverlening hoog te houden en nieuwe behoeftes te detecteren en te remediëren zonder overlappingsen. Het is de bedoeling om adviesverlening onder te brengen bij het aanspreekpunt voor de steunpuntfuncties.

Dankzij de opgebouwde expertise en het permanente contact met de artistieke praktijk, is het vFL een van de aangewezen partners van beleidsmakers om te adviseren over federale thema's zoals auteursrecht, sociaal en fiscaal statuut en tax shelter en van cultuurnabije thema's, zoals de relatie met het sociaal-culturele veld, met openbaar bibliotheekwerk en deelaspecten van het erfgoedbeleid.

→ **Actie 2** onderzoek in de letterensector ontwikkelen | NIEUW |

Het vFL stelt in de letterensector hiaten vast in managementondersteuning, beschrijvend en analyserend sectoronderzoek en beeldvormende initiatieven. Het wil wetenschappelijk onderzoek over letterenbeleid stimuleren. Het wil meewerken aan beleidsvoorbereidend, -registrerend en -evaluerend onderzoek en dit bevorderen in samenwerking met de academische wereld, de kunstensteunpunten, het Agentschap Kunsten & Erfgoed, het departement CJSM en aanverwante beleidsvelden. Het vFL begeleidt ook praktijkgerichte stages en reikt onderwerpen aan voor masterproeven.

→ **Actie 3** verschillende soorten doelpubliek zo goed mogelijk informeren

Het is de ambitie van het vFL om het doelpubliek zo positief en zo volledig mogelijk te informeren om enerzijds de eigen activiteiten te belichten en anderzijds promotie te maken voor de Vlaamse literatuur.

Via een goed geregisseerde communicatie de visie en de inhoudelijke ambities van het vFL duidelijk maken, dat is de boodschap. Transparantie en samenwerking zijn de sleutels. Zo wil het vFL ook de pers overtuigen om het verhaal te brengen achter de realisaties van het vFL. De informele relaties moeten daartoe worden aangehaald en verruimd.

→ **Actie 4** een snel en efficiënt documentatiebeheer ontwikkelen | NIEUW |

Om correcte informatie te verschaffen is een goed beheer van het documentatiemateriaal, dat hiervoor de basis vormt, van cruciaal belang. De uitdaging is groot: documenten aanmaken, archiveren en beheren, dit alles vergt een grondige (re)organisatie. Nu verloopt dit versnipperd en onregelmatig.

Om efficiënt promotie te voeren voor Vlaamse projecten, titels en auteurs moet er een toegankelijke en zo volledig mogelijke documentatie beschikbaar zijn, niet enkel intern maar ook op de website. Snelle en efficiënte updates moeten de bezoekers van de website de meest volledige en correcte informatie meegeven.

Samen met andere partijen zoals Boek.be, Bibnet, Stichting Lezen en Canon Cultuurcel zullen behoeften geïnventariseerd worden en afspraken voor de toekomst gemaakt worden.

→ **Actie 5** een herkenbare huisstijl ontwikkelen | NIEUW |

Tegen 2012 wil het vFL een communicatieplan ontwikkelen en uitrollen, met daarin onder meer een model voor een welomlijnde, herkenbare huisstijl. Niet alleen brieven en website, maar alle vormen van publicatie zullen dan in dezelfde richting wijzen. De uitdaging bestaat erin om na een grondige evaluatie het vFL-label zichtbaar en herkenbaar te maken met de juiste middelen.

De nadruk zal liggen op online en elektronische communicatie. De frequentie van bepaalde publicaties, zoals de nieuwsbrieven, zal zo nodig worden opgedreven.

Een grotere uitdaging blijft het imago van het vFL verder te versterken als dynamisch en ruimdenkend anker in de hedendaagse letterenzee. Naast de werking van het vFL moeten ook de visie erachter, de effecten ervan en plannen erover zichtbaar worden.

Zorg dragen voor het vFL-netwerk

Het vFL heeft de voorbije tien jaar een indrukwekkend netwerk van contacten opgebouwd, zowel in de sector als daarbuiten, zowel in Vlaanderen en Nederland als buiten de taalgrenzen. Naarmate dit netwerk groeit, wordt het niet alleen moeilijker om de contacten te onderhouden en op te volgen maar ook om ze te blijven aanvullen en actualiseren. Een goed netwerk leeft en groeit constant.

Met het versterkte team wil het vFL de banden met het huidige netwerk op alle niveaus aanhalen. Bovendien wil het dit netwerk uitbreiden met nieuwe, vooral internationale contacten, en eerst in de focuslanden.

Het doel is om hiertoe evenementen te organiseren, op maat en waar nodig in samenwerking met partnerorganisaties als het Nederlands Letterenfonds, Arts Flanders en Stichting Lezen. Met de Nederlandse Taalunie zal worden afgestemd welke synergie mogelijk is voor lectoraten en literatuurpromotie.

Een grotere ambitie van het vFL is om een stichtende rol te spelen in een samenwerkingsverband van de Europese literaire fondsen.

→ **Actie 1** deelname aan (internationale) evenementen

Evenementen zijn netwerkmomenten. Het vFL neemt zo vaak en zo gericht mogelijk deel aan evenementen die door de relaties worden georganiseerd. Bovendien moet het die ook zelf initiëren.

→ **Actie 2** de traditie van een jaarlijks Vlaams literair netwerkmoment voortzetten

In de herfst van 2008 startte het vFL de traditie om jaarlijks een netwerkmoment in te lassen voor de Vlaamse letterensector. HERFST@DE.LENTE brengt de actoren in het literaire veld in Vlaanderen samen voor een borrel en een babbel.

→ **Actie 3** samenwerking met Arts Flanders verstevigen

Samen met de kunstesteunpunten bereikt het vFL via de Arts Flanders-nieuwsbrief een breed internationaal publiek. De Arts Flanderswerking is ideaal om het netwerk ook lateraal, crosscultureel te verbreden. Het vFL pleit ervoor om daar diverse activiteiten aan toe te voegen: van een levendige website tot multidisciplinaire projecten. Ook in samenwerking met Vlaanderen Internationaal kan in de breedte worden gewerkt.

→ **Actie 4** samenwerking met de kunstesteunpunten verstevigen

Het vFL maakt deel uit van het overleg van de steunpunten kunsten (VTi, VAI, BAM en Muziekcentrum Vlaanderen). De aanwezigheid van de letterensector in dit overleg is van cruciaal belang om samen met andere kunstensectoren naar buiten te kunnen treden.

→ **Actie 5** actieve lectoraten Nederlands in het buitenland ondersteunen

Met de Nederlandse Taalunie zal het vFL de actieve lectoraten die samenwerken met literaire organisaties ter plekke ondersteunen en een actieve rol spelen in de vertaalworkshops op locatie die het ELV organiseert.

Synergie in de boekensector stimuleren

Het brede werkterrein van het letteren- en boekenbeleid (van creatie over (re)productie en distributie naar consumptiebevordering) impliceert een grote diversiteit van direct en indirect professioneel belanghebbenden en een betrokkenheid van uiteenlopende beleidsvelden (cultuur, economie, onderwijs, welzijn, buitenlandse handel, media).

→ **Actie 1** samenwerking in de letterensector stimuleren

Vanuit zijn spilpositie in het letterenveld, wil het vFL met de steun van de minister verschillende rollen opnemen om te komen tot een meer geïntegreerd letterenbeleid en de nauwere aansluiting van de letteren bij de andere kunstdisciplines en de creatieve praktijk. Het kernwoord is ‘samenwerking’ realiseren in haar uiteenlopende vormen met de juiste partners binnen gedeelde doelstellingen en ambities.

Naargelang van de eigen betrokkenheid, de bestaande verhoudingen en partijen en de doelstellingen zal het vFL verschillende rollen op zich nemen om die samenwerking een aangepaste invulling te geven. Voorop staan steeds de professionalisering van de sector en de ondersteuning van de individuele actoren in een maximale samenwerking met de meest aangewezen partners, in de meest aangepaste vorm, met inzet van het meest gepaste instrumentarium. Dit instrumentarium omvat niet enkel het verlenen van subsidies, maar ook menskracht, tijdsinvestering, expertiseverwerving, documentatieopbouw, open staan voor vragen, probleembewustzijn en oplossingsgerichtheid.

Het vFL wil organisaties aanmoedigen om de eigen grenzen te overschrijden en te ‘delen’ met andere organisaties. Het vFL denkt hierbij aan samenwerkingsverbanden die de synergie van auteurs en presentatieplekken bevorderen, met het oog op kostenbesparing, een maximaal bereik en gemeenschappelijke promotie.

→ **Actie 2** het BoekenOverleg verder uitbouwen

Op initiatief van het vFL werd in 2007 gestart met het BoekenOverleg, een overlegplatform van de Vlaamse boekensector dat streeft naar een overkoepelend langetermijnbeleid, gesteund op gemeenschappelijke belangen. Dit overleg moet voortgezet worden en de dialoog aangaan met verschillende beleidsniveaus. Het vFL wil zijn expertise verder inzetten in dit overleg.

→ **Actie 3** De krachten bundelen voor acties in het buitenland

Het vFL zal het initiatief nemen voor een periodiek overleg met actoren uit de letterensector en waar relevant het bredere cultuurveld om te komen tot een meer gecoördineerde presentatie van de Vlaamse letteren in het buitenland. Partners zijn o.a. Agentschap Kunsten, deBuren, Het beschrijf, IBBY, VUV, ICB.

Optimale samenwerking tussen Vlaanderen en Nederland

Nederland is het eerste exportland voor Vlaamse literatuur. De gemeenschappelijke taal is echter een onvoldoende correctiefactor om de verschillen in literaire infrastructuur en professionele organisatie tussen de Vlaamse en Nederlandse boekenmarkt te overbruggen.

De publicatiemogelijkheden van Vlaamse fictieauteurs zijn, ondanks een inhaalbeweging de laatste jaren, voornamelijk geconcentreerd bij Nederlandse uitgeverhuizen. Vlaamse jeugdauteurs en illustratoren kunnen terugvallen op actieve Vlaamse uitgevers, maar krijgen moeilijk voet aan de grond in Nederland. De nieuwe generatie striptekenaars is nog niet doorgedrongen tot de Nederlandse boekenplanken.

Boekhandels, media en openbare bibliotheken in beide landen zetten in eerste instantie in op de eigen literaire producten en auteurs. Het lezerspubliek is daardoor automatisch te zeer op de eigen auteurs gericht.

Het vFL wil samen met Vlaamse en Nederlandse partners komen tot een meer evenwichtige aandacht voor elkaars literaire en culturele boekproductie. Dit wordt een langetermijnproces met een belangrijke rol voor de uitgeverijen en de literaire mediatoren. Het vFL is een belangrijke motor om impulsen te geven.

De voorwaarde is een maximale samenwerking met het in 2010 gefusioneerde Nederlands Letterenfonds, met gelijkwaardigheid als basis en met respect voor ieders eigenheid en opdracht. De Nederlandse Taalunie kan een versterker zijn voor gemeenschappelijke acties, met een duidelijke toegevoegde waarde ten opzichte van afzonderlijke acties.

→ **Actie 1** uitwisseling van auteurs bevorderen

Het vFL wil samen met het Nederlands Letterenfonds en met de steun van de Taalunie een stimuleringssubsidie instellen om Vlaamse organisatoren aan te moedigen om Nederlandse auteurs te programmeren en vice versa.

Een bemiddelingsbureau kan de informatie over het presentatieaanbod van Vlaamse auteurs verbeteren. Dat moet Vlaamse organisatoren doorverwijzen naar sss in Nederland voor contacten met de Nederlandse auteurs. En Nederlandse organisatoren beter informeren over het literatuur aanbod uit Vlaanderen.

→ **Actie 2** vertalers gelijke professionele kansen bieden

De uitbouw van een transnationale masteropleiding voor literaire vertalers moet de instroom voor Vlaamse vertalers in Nederland versterken. Aanvullend voorziet het vFL workshops en mentoraatsprogramma's in samenwerking met het ELV om via een programma van levenslang leren de vertalers blijvend te ondersteunen in hun professionalisme.

→ **Actie 3** een gemeenschappelijke visie op de literaire canon / literaire klassiekers ontwikkelen

Het vFL streeft naar een gemeenschappelijke visie en een gemeenschappelijk uitvoeringsprogramma voor de canon van de Nederlandstalige literatuur en de beschikbaarheid van klassiekers. Omkaderende initiatieven en een gemeenschappelijke promotie gericht op boekhandel, bibliotheken, onderwijs en lezers moeten de kennis en de bereikbaarheid van literaire klassiekers in beide landen verhogen.

- **Actie 4** media, leespubliek en mediatoren informeren en confronteren met het aanbod van de bureu

Binnen de subsidieregelingen zal steeds een gelijke aandacht voor Vlaanderen en Nederland vooropgesteld worden. Een belangrijk aandachtspunt is een grotere aanwezigheid van Vlaamse auteurs in de Nederlandse boekhandels, openbare bibliotheken en media.

- **Actie 5** de website literairetijdschriften.org ondersteunen

Literaire tijdschriften vinden moeilijk lezers. Met de website www.literairetijdschriften.org willen de Nederlandse Taalunie, het VFL en het Nederlands Letterenfonds een overzicht bieden van belangrijke literaire tijdschriften in Vlaanderen en Nederland. Het doel is deze bladen onder de aandacht te brengen van een ruim publiek. Bezoekers vinden er informatie over nieuwe nummers, kunnen nummers bestellen of een abonnement nemen. Op korte termijn zal nagegaan worden hoe de bekendmaking versterkt kan worden en hoe een soepel en betaalbaar bestel- en distributiesysteem voor losse nummers en abonnementen over de grenzen heen ontwikkeld kan worden.

3 Budgettaire en organisatorische vertaling 2011–2015

1 Budget

Totaal generaal	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Binnenland	2.724	2.618	3.645	3.918	4.831	5.049	5.410
Buitenland	387	356	483	542	538	604	574
Apparaatkosten	1.047	1.070	1.229	1.392	1.549	1.547	1.582

Totaal	4.158	4.044	5.357	5.852	6.918	7.200	7.566
---------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Waarvan de volgende bedragen voor nieuw beleid

Non-fictie			118	191	264	274	288
Middenveld			20	120	170	220	320
Digitalisering			125	150	250	305	360
Bemiddeling auteur-organisator				70	85	100	100
Steunpuntfunctie letteren				85	97	108	110
Buitenland			50	65	96	129	193
Apparaat			98	370	418	398	410

Totaal			411	1.051	1.380	1.534	1.781
---------------	--	--	------------	--------------	--------------	--------------	--------------

Waarvan de volgende bedragen door reallocatie van het Kunstendecreet

	420	420	870	870	870
--	-----	-----	-----	-----	-----

2 Apparaatkosten

De stapsgewijs uit te bouwen organisatiestructuur sluit direct aan bij de eigenheid van de deelactiviteiten en de inhoudelijke werking:

- de voorziene taakuitbreidingen;
- de optie voor een dubbele directiefunctie;
- de uitbouw van een gecentraliseerde infrastructuur van een ‘Huis van de Letteren’ (inclusief Steunpuntfunctie letteren en Bemiddelingsbureau auteur-organisator);
- de nood aan een meer formele interne organisatie en sturing, vertaald in drie functiegroepen:
 - binnenland – aangestuurd vanuit subsidieaanvragen;
 - buitenland – gericht op informatie, prospectie en exportbevordering;
 - centrale diensten – coördinerend, ondersteunend en faciliterend.

Binnenland

- totaal 5 FTE (nu: 3,5 FTE)
- nieuwe opdrachten:
 - ontwikkelingsbeurzen literair vertalers in Nederlands;
 - boekhandelsregeling;
 - non-fictie;
 - oeuvreregeling;
 - platform literair middenveld
 - integratie middenveld;
 - e-literatuur.

Buitenland

- totaal 6,9 FTE (nu: 5,4 FTE)
- nieuwe opdrachten:
 - non-fictie;
 - theater;
 - actief presentatiebeleid;
 - nieuwe landen;
 - landenfiches.

Centrale diensten

- totaal 5 FTE (nu: 3 FTE)
 - directeur;
 - FPO: financieel, personeels- en organisatieverantwoordelijke,
 - boekhouder/administrateur
 - secretariaatsmedewerker;
 - medewerker communicatie / documentatie.

Instrumentenontwikkeling centrale diensten

- implementatie centrale databank;
- dossieropvolgingssysteem subsidieregelingen binnenland en buitenland;
- relatiebeheerssysteem buitenland (opvolging contacten);
- elektronische subsidieaanvragen;
- handboek voor schrijvers en vertalers (FAQ);
- personeel en organisatie: statuut; thuiswerk; loongebouw; opleiding en permanente vorming.

3 Gecentraliseerde letterendiensten

Positionering communicatiefunctie, documentatiefunctie

Deze functies worden geïntegreerd in een voltijdse opdracht communicatie en documentatie voor binnenland- en buitenlandopdrachten, met een strategische adviesfunctie voor de steunpuntfuncties letteren en het bemiddelingsbureau.

Positionering bemiddelingsbureau literaire lezingen

Dit bureau wordt ruimtelijk geïntegreerd in het 'Huis van de Letteren' en doet een beroep op de centrale diensten, maar heeft een gelabeld budget voor deze opdracht.

Positionering steunpuntfunctie letteren

Deze functie wordt ruimtelijk geïntegreerd in het 'Huis van de Letteren' en doet een beroep op de centrale logistieke diensten, maar heeft een gelabeld budget voor de opdrachten onderzoek, praktijkondersteuning en praktijkontwikkeling (zie ook 'Een sterke, positieve informatieverschaffing over letteren', p. 33) en geeft logistieke ondersteuning aan het BoekenOverleg.

Synergie in het 'Huis van de Letteren'

In het meerjarenplan wordt gepleit voor een meer geïntegreerd letterenbeleid door de literaire organisaties die nu in een andere decretale regelgeving of ad nominatum door de Vlaamse gemeenschap gesubsidieerd worden, anders te bundelen. In dit re-integratietraject zal het vFL een centrale positie innemen en dynamiek tweebrengen door verschillende rollen te vervullen: subsidieverschaffer, coproducent, initiator, informant, regisseur, facilitator ... Door dit proces zullen de middelen gedeeltelijk herschikt moeten worden en om de dynamiek te ondersteunen zijn ook extra middelen vereist.

Integratie moet ook het basisprincipe zijn voor de bestaande en de nog op te richten instellingen. Een ruimtelijke bundeling onder één dak, het 'Huis van de Letteren', verbetert niet alleen de bereikbaarheid voor de gebruikers, maar vergemakkelijkt ook de afstemming van de werking door korte communicatielijnen en is kostenefficiënter door diensten en infrastructuur te delen. Het samenbrengen van letterengerichte organisaties en de steunpuntfunctie Letteren (o.a. studieopdrachten) is dan ook de keuze van het gezond verstand om een geïntegreerd letterenbeleid te realiseren.

Lijst van afkortingen

BAM	Instituut voor beeldende, audiovisuele en mediakunst
BLTVN	Bibliografie van de Literaire Tijdschriften in Vlaanderen en Nederland
BOM Vlaanderen	Bewaring en Ontsluiting van Multimedia in Vlaanderen
CeLT vzw	Culturele en Literaire Tijdschriften vzw
DBNL	Digitale Bibliotheek voor de Nederlandse Letteren
Departement CJSM	Departement Cultuur, Jeugd, Sport en Media
ELV	Expertisecentrum Literair Vertalen
FBKVB	Fonds voor Beeldende Kunsten, Vormgeving en Bouwkunst
FIT	Flanders Investment & Trade
IBBY	International Board on Books for Young People
ICB	Internationaal Cultuurbeleid
ICT	Informatie- en communicatietechnologie
IVA Kunsten en Erfgoed	Intern Verzelfstandigd Agentschap Kunsten en Erfgoed
PIW	Poetry International Web
RSZ	Rijksdienst voor Sociale Zekerheid
RVA	Rijksdienst voor Arbeidsvoorziening
RVP	Rijksdienst voor Pensioenen
SSS	Schrijvers School Samenleving
Vai	Vlaams Architectuurinstituut
VAV	Vlaamse Auteursvereniging
VEP	Vlaams e-boekplatform
VFL	Vlaams Fonds voor de Letteren
VOI	Vlaamse Openbare Instelling
VRT	Vlaamse Radio- en Televisieomroep
VTi	Vlaams Theaterinstituut
VUV	Vlaamse Uitgeversvereniging
VVB	Vereniging Vlaamse Boekverkopers

Vlaams Fonds voor de Letteren
Generaal Van Merlenstraat 30
2600 Berchem
+32 3 270 31 61
info@vfl.be
www.vfl.be

Verantwoordelijke uitgever en hoofdredacteur:
Carlo Van Baelen, Generaal Van Merlenstraat 30, 2600 Berchem

Aan dit meerjarenplan werkten mee:
Els Aerts, Inès de Bien, Greet Ramael, Lara Rogiers,
Michiel Scharpé, Carlo Van Baelen, Tom Van de Voorde

Voor dit meerjarenplan gingen we uit van vele gesprekken met
de Adviescommissies, het Beslissingscollege, het Fondsbestuur
en de actoren uit het literaire veld.

Eindredactie: Marijke Hoflack
Typografie: Stéphane de Schrevel
Druk: Drukkerij Schaubroeck

Overname van berichten is toegelaten mits bronvermelding.
Het VFL kan niet aansprakelijk worden gesteld voor eventuele
fouten en/of schade die voortvloeit, direct of indirect, uit het
gebruik van deze informatie.

Wettelijk depot D/2010/9430/3

